Gheorghe Colțun
Monica Spirescu

FRAZEOLOGISME BIBLICE ÎN LIRICA POEȚILOR GR. VIERU ŞI A. SUCEVEANU

Tezaurul frazeologic românesc constituie partea cea mai originală a limbii române. Această bogăție spirituală a constituit şi obiectul de cercetare a multor lucrări ale binecunoscutului academician N. Corlăteanu, care şi-a consacrat întreaga viață slujirii graiului românesc.

În limba română există un număr considerabil de frazeologisme de origine biblică. Utilizarea acestor „perle" sfinte ale limbii în operele literare contribuie la scoaterea în relief a celor mai sugestive tablouri din „Cartea cărților" şi, respectiv, la crearea unor imagini artistice inedite, care pătrund până în adâncul sufletelor cititorilor.

Ne vom referi în continuare doar la analiza unor poezii, semnate de poeții Gr. Vieru şi A. Suceveanu, ce conțin în structura lor frazeologisme de geneză biblică.

Poetul-academician Gr. Vieru actualizează în poezia „Numărarea cuielor" acea crimă de neiertat a răstignirii pe cruce a Lui Iisus Hristos, accentuând faptul că tragica crimă de altă dată nu a fost unică, ci ea se repetă, cu o cruzime de invidiat, şi în zilele noastre.

Poemul începe cu sensibila prezentare a valorilor divine ale Fiului lui Dumnezeu, prin evidențierea apropierii de rudenie a lui Hristos cu noi, muritorii de rând: „*Frate mai mare*/ *Numai Hristos*/ *Ne poate fi.*/ *Şi numai lacrima lui*/ *Soră mai mare*/ *Şi numai în inima Sa*/ *Vom găsi încă o Patrie*" („Taina care mă apără", p. 341).

Partea a doua a poemului scoate în relief un tablou tragic, care este o urmare directă a răstignirii pe cruce de către iudei a Fiului Domnului – Iisus Hristos. În condițiile de retrogradare spirituală şi materială a societății umane contemporane, copiii noştri, afectați de criza mondială generală a spiritului şi de criza materială, în special, a neamului nostru, au ajuns să învețe a număra pe cuiele bătute în palmele şi corpul lui Iisus: „*Iată*, *copiii noştri*/ *Învață să numere*/ ***Pe cuiele***/ *Încă pline de sânge*,/ *Care şi nouă palmele*/ *Ne străpunseră*" („Taina care mă apără", p. 341).

În altă poezie *Treizeci de arginți*, Gr. Vieru, stindardul liricii civice româneşti, vine să ne atenționeze că cele mai multe rele pe Terra se produc din cauza lăcomiei omului după avere, după bani câştigați pe căi necinstite, asemeni celor treizeci de arginți, luați de Iuda pentru trădarea şi vinderea lui Iisus Hristos:

„***Treizeci de arginți***/ *Strălucesc încă viu pe fundul*/ *Înfierbântatului nostru sânge*,/ *Căci acolo i-am ascuns*" („Taina care mă apără", p. 207).

Trădarea de neam, trădarea celui mai apropiat om poate că nici nu ar exista, meditează poetul Gr. Vieru în poezia cu acelaşi titlu *Trădarea de neam*, dacă acel sărut molipsitor al lui Iuda nu s-ar mai păstra pe obrazul celor mai mulți dintre noi: „*Frate*, *este generoasă*/ *Trădarea de neam*/ *Chiar dacă trage în plug*/ *Noi nu ştim trăda*/ *Nici măcar o furnică*./ *Ci încă mai rătăceşte*/ *Ca muşcătura de câine*/ ***Sărutul lui Iuda***/ *Pe-al nostru obraz*" („Taina care mă apără", p. 267).

BDD-A6585 © 2010 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:28 UTC)

Subiectul trădării şi al trădătorilor este preluat de poetul Gr. Vieru şi în poezia *Hristos veni-va pe pământ*, în care zice cu încredere deplină: „*Vom străpunge raza morții*/ *Zid de nori*, *zid de nori*,/ *Ruşina-se-vor* ***arginții***" („Taina care mă apără", p. 328).

Până la urmă, neîndreptățitul poet, care a fost împroşcat cu cele mai murdare pietre, ce pot exista în lumea aceasta, de către iudeii contemporani, rămâne optimist şi crede într-un viitor mai bun pentru toți, căci există şi un înger păzitor – „Steaua din frunte": „*Fericit cel care*/ *Şi-a alipit sufletul*/ *De steaua din cer*/ *Ca de focul din vatră!*/ *Fericit cel care-****a găsit drumul****!*" („Taina care mă apără", p. 210).

Ne consolăm cu gândul că cel mai mare bard al Basarabiei române şi-a găsit drumul spre eternitate, spre Lumina lui Dumnezeu. Poate măcar în ceruri i se va face dreptate.

Talentatul poet A. Suceveanu utilizează cu măiestrie în placheta „Arhiva Golgotei" mai multe motive biblice, creând veritabile trăiri poetice şi imagini artistice originale.

A. Suceveanu preia „*Parabola fiului rătăcitor*" în poezia „*Ruga* ***fiilor rătăcitori***". În prima parte a poeziei, autorul, cu durere în suflet, trece în revistă acele lucruri sfinte pe care le-au pierdut românii bucovineni şi basarabeni: „*istoria şi limba*, *şi temeiul*", „*doina*, *Miorița şi lumina din Luceafăr*", iar în schimbul acestora „*am învățat trădarea ca pe-o artă*" (p. 8). Cu toate acestea, poetul e optimist, pentru că mai există adevărul care „*nu se vinde*" şi „*coloana vertebrală*", şi „*sprijiniți de munți şi de colinde*/ *Am mai putea învinge – această boală*" (p. 9). Fiind credincios în suflet şi în fapte, A. Suceveanu nu cheamă sus pe baricade, ci îndeamnă la rugă „*spre cei ce au istoria de-a gata*" şi „*ne-o slobod în rate*". „*Sfânta rugăminte*" se referă la reîntoarcerea „*strămoşilor din morminte*", „*memoriei ce zace în arhive*" şi a „*întregului neam ce sângeră*". Fire optimistă, poetul, ca o resemnare, zice la sfârşitul poeziei: „*Şi cum suntem cu toții vinovați*,/ *Să ne rugăm*, *egal împărțind vina*./ *Ca să ne ierte Doina şi Carpații*,/ *Să ne-nfieze iarăşi Rădăcina*" (p. 9).

Poezia *Ruga fiilor rătăcitori* se prezintă astfel nu numai ca o rugă de iertare, ci poate chiar mai mult, ca un Apel către cei ce au permis înstrăinarea şi rătăcirea a milioane de fii iubitori ai Țării – Mamă, adică către ocârmuitorii, politicienii de vârf ai României, care ar trebui să repare greşeala predecesorilor lor, pe care nu i-a prea durut în cot de soarta, de destinul atâtor fii adevărați: români basarabeni şi bucovineni.

O satiră distrugătoare la adresa trădării şi trădătorilor de neam o găsim în poemul alcătuit din trei părți *Arhivele Golgotei*. La lecturarea poemului ne dăm seama că prin noțiunea de „arhive" poetul a avut în vedere nenumăratele închisori comuniste, care „*sunt la un pas de noi*" şi au „*pereții roşii, parcă vopsiți cu sânge*", „*acolo rana lumii suspină nopți şi plânge*". „Registrele secrete" se „*completează-ntruna*", iar „*de la dosare – adie – a trădare şi-a formol*" (p. 14). Pentru aceste arhive, adevărate iaduri pe pământ, „*mereu nu ajung cadre la secția trădării*". Cu toate acestea, se „*lucrează înainte*", căci „*Arhivarul*, *zilnic le răsplăteşte truda*/ *Cu* ***arginți*** *de preț ce poartă efigia* ***lui Iuda***."

Motivul biblic al celor „*30 de arginți*", care semnifică „*prețul trădării*" (expresia vine din povestirea evanghelică în care se spune că Iuda l-a trădat pe Hristos pentru 30 de arginți luați de la farisei) îl regăsim şi în partea a doua a poemului „*Arhivele Golgotei*". Aici „*îngerii roşii în lumina torții*/ *Ne trec*,/ *de vii*, *la fondurile morții*" (p. 63), căci „*arginții-n seifuri zumzăie subțire…*/ *Iar crucea stă*, *de veacuri*, *la intrare*/ *doar în poziția* ***de răstignire***" (p. 63).

În partea a treia a poemului sunt descrise „*grotele de jos*" ale arhivelor, unde „*se spală creierii*" şi fariseii „*împletesc de zori cununi de spini*". Iar „*sus*, *în Salonul 30 de arginți*" „*… voci grohăitoare*", „*judecă păreri*, *viziuni*, *popoare*", căci şi „*mai sus*, *în*

BDD-A6585 © 2010 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:28 UTC)

for, *Pilat*, ***şeful cel mare***” „*pune viza* ***de crucificare***”, fără a simți vreo responsabilitate, având deja „*un fel de tic*: ***se spală*** *des* ***pe mâini***” (p. 103).

Pilat din poemul *Arhivele Golgotei* reprezintă chipul clasei putrede a justiției, care, pentru euro şi dolarii fariseilor contemporani, fac din alb negru şi din negru alb. Epitetele determinative din îmbinările „*voci grohăitoare*”, „*bărbați spâni*/ *Cu ochi de mort şi boturi lungi de câini*” caracterizează elocvent firea animalică, coruptă şi distrugătoare a justiției contemporane.

„*Dulcele clinchet*” al arginților devenit etern, i-a făcut pe unii „*să-şi spintece propriul stern*” şi „*să-şi vândă părinții*” („Pecetea de noroi a lumii”, p. 90).

Poetul A. Suceveanu este însă de altă parte a baricadei. Dânsul doreşte a fi mai degrabă „*fluture cu aripi arse*,/ *Mai bine mort de nouă ori decât*/ *biet figurant la circul – acestei farse*/ *Cu tinicheaua dogmelor la gât*”. („Refuzul circului”, p. 120). Poetul „*nicicând nu va dansa tangoul*/ *Falsei iubiri*”, pentru că e „*conectat la brazi şi la colinde*/ *Mi-e şira în-şi-ru-i-re de cetăți*”.

Cu mâna pe inimă, autorul zice spre final: „*Acesta sunt*. *Nimic nu am ce-ascunde*:/ *Statuia albă-a unei suferinți*/ *Şi n-o să-genunchez în temple scunde*/ *Zidite strâmb* ***pe 30 de arginți***” („Refuzarea circului”, p. 21).

Unul din cele mai originale poeme ale plachetei este *Flori din Grădina răstignirii*. Poetul-ndrăgostit vrea să-i aducă iubitei un cadou deosebit: „*În noaptea asta cu zăpezi pe sus*,/ *Când lumea-i pură parcă-au nins-o mirii*,/ *Iubita mea*, *eu*, *iată*, *ți-am adus*/ *Flori roşii* ***din grădina răstignirii***”. Aceste flori nu sunt simple sau obişnuite flori, ci unice-n lume, pentru „*că sus*, *pe crucea grea*, *ele mi-au fost*/ *Nu crini şi nici garoafe*,/ *ci doar* ***cuie***./ *De-atâtea ori mi-au înflorit în răni*/ *Pe când ardeam*/ *turlă de foc*/ *spre stele!*/ *Sunt flori de patimi şi sunt flori de vămi*,/ *Sânt* ***cuiele crucificării*** *mele*” (p. 82).

Îndrăgostitul – suferind o previne metaforic pe iubita sa „*Să nu te sperii*/ *au miros ciudat*/ *De cer ținut în umezeala grotei*,/ *Miros de tot ce-am plâns şi-am sângerat*/ *Când te-am iubit sub stelele* ***Golgotei***/ *Pot fi un semn că toate-s în zadar*,/ *Că dragostea prăpăd ne-a fost şi vină*./ *Primeşte-le*, *şi ultimul meu dar*,/ *Sânt vechi şi aspre*,/ *dar produc lumină*…” („Flori din Grădina răstignirii”, p. 82).

Până la urmă, ca şi „*Mesia care-a fost văzut*/ *Plângând sub stelele de lut*”, poetul, fiind un creştin adevărat, „*Se reîntoarce*, *trist*, *în mit*/ *Pe postul vechi* ***de răstignit***” („Pastel civil”, p. 81).

În câteva poezii predomină imagini artistice ce au la origine paşnicul miel biblic.

Poetul, fiind „*exilat din munte în câmpie*”, e ars de „*singurătatea de brad*” şi e neliniştit de bunii lui, care poartă „*cămăşile răbdării*”. Suportând toate greutățile şi durerile destinului, părinților singuratici nu le-a rămas „*din turma zilelor de ieri*” decât „*doar* <u>*Mielul*</u> *din icoane*” („Părinți la marginea lumii” , p. 53).

Sângele autorului „*e blândul* ***miel pascal***/ *Păscând în zori prin crângul ideal*/ *Şi care*, *vai*, *nu ştie*, *nici nu ştie*…” („Miel pascal”, p. 151). Dacă mielul nu ştie finalul trist care-l aşteaptă, atunci poetul e mai pragmatic, căci zice la un moment dat: „*Presimt amurgul roşu ce va naşte*/ *Viermi aurii în frageda zăpadă*,/ *La masa lor trupul va fi să-mi cadă*/ *Ca* ***mielul blând*** *între făclii de Paşte*” („Fulor de azur”, p. 94).

Lumea terestră este murdară din cap până la călcâie de noroi uman, de tocmai „t*resar chiar morții*, *până-n infern*”, căci „*boala* <u>*sărutului biblic*</u> *îi miră*;/ *Ci noi ne mai vindem propria şira*,/ *Ci gura noastră sărută modern*…” Dezamăgit de toate, poetul conchide: „***Sărutul lui Iuda*** *pare să fie*/ *Pecete a lumii*, *pururea vie*” („Pecetea de noroi a lumii”, p. 90).

BDD-A6585 © 2010 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:28 UTC)

Fiind întristat de drama omenirii, „*când mor principii şi se sting iubiri*”, iar „*porcii rămân prin psaltiri*”, unicul lucru l-a care se gândeşte poetul este „apocalipsa”, căci „*sângele de miel îi pare apă-n căni…*” Şi, ca urmare a acestei stări critice, poetul declară: „*Pe limbă-mi cresc bureţi şi solzi de peşte*/ *Creierii-mi ard şi nervii îmi sânt goi*/ *În capul meu sălbatic se trezeşte*/ *Urlând*, *chiar* ***Judecata de Apoi***” („În mine, Judecata de Apoi”, p. 136).

Analizând poeziile din placheta „*Arhivele Golgotei*”, criticul literar Teodor Vârgolici accentuează că „poezia lui A. Suceveanu poartă pecetea unei originalităţi distincte. Versurile sale, deşi sunt expresia pătimirii, nu au curgerea lentă a unor litanii, ci excelează printr-o vibraţie interioară de tulburătoare intensitate” (*Vârgolici*, 1993: 199).

Este o apreciere adecvată, căci poeziile lui A. Suceveanu nu numai constată fapte, nu sunt numai nişte rugi către cer, ci conţin şi un îndemn spre adevăr, o chemare pe altarul acestui adevăr, pentru care a luptat o viaţă şi poetul-academician Gr. Vieru.

Referinţe bibliografice

1. A. Suceveanu. *Arhivele Golgotei*. – Chişinău, Hyperion, 1990.
2. Gr. Vieru. *Taina care mă apără*. – Chişinău, 2009.
3. T. Vârgolici. *A. Suceveanu, „Arhivele Golgotei”*. În: „Basarabia”, 1993, nr. 1.

Universitatea de Stat din Moldova

BDD-A6585 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:28 UTC)